

FUNDACJA
Archiwum i Muzeum Armii Krajowej
87-100 Toruń, ul. W. C. Polek
tel.: 65-22-144 814 21 22 186
REGON 142562 124
torun.pl

FUNDACJA GENERALI ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Armii Krajowej
oraz Wojskowej Armii Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurza 91 048 56 65 22 186
e-mail: fepak@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAL

General Marii Wittek

zdj. str. 2

++

ROMER
z d. TRZECIAK
MARIA

1 418/WSK

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

ROMER Maria

s d. Twzeciak

T. 418/wsk

I./1. Relacja ✓ k-2, s. 1-2

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ k-3, s. 1-3

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ oryg. 2 szt.

I/1 Relacje

- Maria Romerowa z Trzebiaków - wspomnienie J. Jelińskiej (prawdop.) przystany do E. Zawackiej, 1989, rps, kopia, k. 2, s. 1-2 oraz notatka E. Zawackiej, rkps, 2000r.

MARIA ROMEROWA z Trzeciaków

urodzona w 1894 roku

matka ^T/Zbigniewa Romera

przez wiele młodych więźniarek Mokotowa, Fordonu i Grudziądza nazywana "Mamą"

Aresztowana 30 listopada 1951 r przez władze bezpieczeństwa i skazana na 7 l więzienia. Odbywała karę w więzieniach na Mokotowie, w Fordonie i w Grudziądzu przez 2 i pół roku, przebywając większość tego czasu w izbach chorych i szpitalach więziennych.

Za co cierpiała i na czym polegała jej wina?

W okresie okupacji niemieckiej jej rodzina brała czynny udział w życiu konspiracyjnym.

Dnia 30.XI.1951 r. władze bezpieczeństwa przeprowadziły rewizję w jej domu. Znalazły w bieliźniarce małe zawiniątko, o którym ona nie wiedziała. Odruchem matki, praktykowanym przez konspiratorów w okresie okupacji niemieckiej - błyskawicznie chwyciła zawiniątko i połknęła. Odpowiedziała właśnie karnie za ten uczynek. W śledztwie dopiero dowiedziała się, że zawiniątko to było częścią nielegalnej przesyłki z zagranicznego ośrodka S.N do jej syna - Zbigniewa, byłego działacza tegoż SN. Syn jej został również aresztowany 30.XI.1951 i wyrokiem Rejonowego Sądu Wojskowego w W-wie skazany na karę śmierci. Wyrok ten został wykonany 11.VII.1952r.

Największym, tragicznym przeżyciem Mamy w więzieniu była trwoga o losy syna. Modliła się gorąco i jakby w ekstazie widywała cień syna na więziennej ścianie.

Kwalifikacja prawna jej czynu, ani sąd orzekający jej karę - nie dotarły do jej świadomości.

1/1/20

Maria Romerowa dalej wierzy, że jej syn żyje i że wróci, bo "przecież nie ma jego grobu".

Obecnie "Mama" ma 94 lata, jest bardzo schorowana i jej nadzieje na spotkanie z synem - stają się coraz bliższe spełnienia.....

Jest to prawdopodobnie fragment wspomnień
pani Felicy z rodziny do Elżbety Zawackiej
w Toruniu (na jej prośbę) w 1989 r.
Elżbete Zawackiej przebywającej w ^{małej} Romerowej ^{komórce} felicyjskiej
w ^{małej} Berkwolce w więzieniu karkołowskim w latach 1951/52

I/2 Dokumenty

- Postanowienie sądu Warsz. Okręgu Wojskowego, W-wa 1958, rkps, rkps, oryg., k. 3, s. 1-3 oraz 2-gi egz.

1/2/1

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia 22 grudnia 1958r.

Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie, w składzie:

- przewodniczący - kpt. Marian Tomaszewski
- zewniacy - sier. Józef Górski
- sier. Jerzy Kozłowski

s udziałem protokolanta rekr. Cecylii Centkowskiej, bez udziału
 prokuratora, a w obecności adw. Jana Krychowiana jako pełnomocni-
 ka wnioskodawcy ob. Marii Romer - wdowy po Zbigniewie Romerze,
 występującej w imieniu własnym i dwojga dzieci: Tadeusza-
 Władysława Romera i Zofii - Haliny Romer, zamieszkałych w
 Warszawie przy ul. Koszykowa 21, 2. 37 - rozpoznal na rozprawie
 w dniu 20 grudnia 1958 r. wniosek o odszkodowanie i na podstawie
 art. 10 ustawy z dnia 19.XI.1950r. o odpowiedzialności państwa
 za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych /Dz.U.
 PRL Nr. 59 poz. 233/.

postanowił:

w częściowym uwzględnieniu wniosku o odszkodowanie;
 w tym zakresie, co do kwoty odszkodowania przez Marię Romer
 tytułem odszkodowania za szkodę, jaką poniósł Zbigniew Romer
 w dniu 20 grudnia 1958 r. w związku z działalnością w służbie państwa
 od dnia 10/12/1939 r. do dnia 10/12/1945 r. w tym zakresie

z przynależną temu wyrokiem dla Tadeusza-Władysława
 Romera i Zofii - Haliny Romer w wysokości 400 zł. miesięczną
 licząc od chwili ogłoszenia wyroku, t.j. po 200,-zł dla każdego
 z nich licząc od dnia 10 czerwca 1958 r.

Uzasadnienie

Zbigniew Romer, w służbie obrony państwa, zatrudniony w
 charakterze głównego kalgowego w Oddziale Pracy Przemysłu
 Skarbnego "Mechanika" w Warszawie, w dniu 30.XI.1945r. został
 aresztowany, a wyrokami sądu wojackiego w Warszawie
 z dnia 31.III.1952 r. uznany winnym popełnienia przestępstwa
 z art. 24 KW w zw. z art. 7 KW, art. 6 KW i art. 9 ustawy z dnia
 28.X.1950r. o uszkie porządka walut obcych, skazany został
 łącznie na karę śmierci i utratą praw na zawsze i pozbawienie
 wolności. Najwyższy Sąd Wojskowy postanowieniem z dnia 9.V.1952r.
 wyrok ten uchylił w całości.

Prezydent RP decyzją z dnia 6.VII.1952 r. nie skorzystał
 z prawdyłki, w następstwie czego w dniu 11.VII.1952 r. wy-
 rok śmierci został wykonany.

Na wniosek Kustosa Sąd Prokuratury Wojskowej z dnia
 26.II.1957r. zgromadzenia sędziów Najwyższego sądu Wojskowego
 postanowieniem z dnia 6.II.1957r. uchylenie wyrok sądu I instanc-
 oji i poroczenie postanowienie Najwyższego sądu Wojskowego z
 dnia 9.V.1952r. przez popełnienie kwalifikacji prawnej czynu z
 art. 24 KW w zw. z art. 7 KW na art. 20 KW.

Wyżej cytowane postanowienie zgromadzenia sędziów Naj-
 wyższego sądu Wojskowego, do jakkolwiek winne zostało wystawiona
 kara z art. 20 KW, a karę wymiarowaną z art. 6 KW i art. 9 ustawy
 z dnia 6.X.1950r. uważać należy jako niewspółmiernie surowe, to
 jednak ze względu na ciężką szkodę Zbigniewa Romera w postanowieniu

1/2/2

nie zajęto stanowiska odnośnie wysokości kar, jakie należałoby wymierzać i kary łącznej.

W tym stanie rzeczy, wobec dyspozycji przepisu art. 80 KKWP Zbigniewowi Romerowi mogłaby zostać wymierzona jedynie kara pozbawienia wolności, a wskutek zastosowania nieprawidłowej kwalifikacji prawnej czynu w pierwotnym postępowaniu wymierzono w/w niesłusznie najwyższy wymiar kary, którą wykonał.

Wniósłodawczyni we wniosku złożonym w Sądzie WOW w dniu 11. III. 1958r. dochodzi we własnym i dwojga dzieci imieniu odszkodowania z tytułu niesłusznego skazania i utraty jedyne-
go żywiciela, a to z tytułu utraconych przez skazanego poborów..... 76.500 zł.
zadośćuczynienia za krzywdę moralną..... 30.000 zł.
zwrotu kosztów obrony i zastępstwa praw-
nego..... 2.400 zł.

Razem: 158.900 zł.

Pełnomocnik wnioskodawczyni adw. Jan Hryckowian zrzekł się roszczenia 2.400 zł. tytułem zwrotu kosztów obrony, oraz zmodyfikował wniosek w ten sposób, że zażądał przyznania renty wyrównawczej dla wnioskodawczyni oraz jej dzieci od chwili wykonania kary śmierci, zaś od chwili aresztowania do 11. VII. 1952 r. zwrotu utraconych zarobków.

W następstwie niesłusznego skazania poszkodowany zdanem Sądu dnia 30. XI. 1953 r. winien zakończyć odbywanie kary pozbawienia wolności i od tej daty należy zasądzić zwrot utraconych zarobków po potrąceniu podatku oraz odpowiednią rentę w kwocie 600 zł. miesięcznie, co w sumie stanowi kwotę 21.600 zł., przy czym okres ten liczy się do dnia 30. XI. 1958r.

Mając na uwadze, że na poszkodowanym w następstwie niesłusznego skazania została wykonana kara śmierci, a zatem zgodnie z postanowieniem Najwyższego Sądu z dnia 7 czerwca 1958r. Nr. Prez. 729/58 Sąd uznał za słusne zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz poszkodowanej kwotę 8.000 zł. tytułem nawiązki za krzywdę moralną, a przeto łączną kwotę zasądzoną od Skarbu Państwa /oprócz renty wyrównawczej/ na rzecz poszkodowanej Sąd przyjął 29.600 zł. /słownie: dwadzieścia dziewięć tysięcy sześćset zł./.

Za wygórowane uznał Sąd zgłoszone żądanie odszkodowania z tytułu krzywdy moralnej, ponieważ nie może ono stanowić pretekstu do bogacenia się.

Jak wynika z pisma /k. 40/ Prezydium Rady Narodowej w m. st. Warszawie - Wydziału Rent i Pomocy Społecznej Znak Pe. V. 268636/10/R ob. Maria Romer otrzymała dla swych nieletnich dzieci rentę rodzinną po 705 zł. miesięcznie.

Zdanem Sądu poszkodowany gdyby był niewątpliwie dążył więcej na utrzymanie swych dzieci, w związku z tym należało zasądzić na rzecz dzieci Romer Marii rentę wyrównawczą po 400 zł. miesięcznie.

Jeżeli chodzi o roszczenie Marii Romer jako żony Zbigniewa Romera, to Sąd zważył co następuje:

Jak wynika z zaświadczenia /k. 8/ wymieniona pracuje i zarabia miesięcznie 818 zł.

Zbigniew Romer przed aresztowaniem zarabiał 1500 zł. Zgodnie z art. 18 Kodeksu Rodzinnego oboje małżonkowie obowiązani są świadczyć na utrzymanie rodziny.

W tym stanie rzeczy należy stwierdzić, że zarobki Marii Romer na pewno byłyby obracane na utrzymanie rodziny. Tak więc

FUNDACJA

I 12/3

- 3 -

należy stwierdzić, że marki wniesione są wystarczające
na utratę w całości w tym czasie poświadczenie, które oboje
małżonkowie otrzymali w całości, gdyż Władysław Komar był
w sw. z art. 1400 par. 1 i art. 1401 par. 1, postać nie miała
jak w art. 1400 par. 1 i art. 1401 par. 1.

Za zgodność
[Signature]

Przewodniczący: /-/ kpt. Tomaszewski
Członkowie: /-/ p. Góralski
 /-/ p. Kestkiewicz

ELŻBIETY ZA

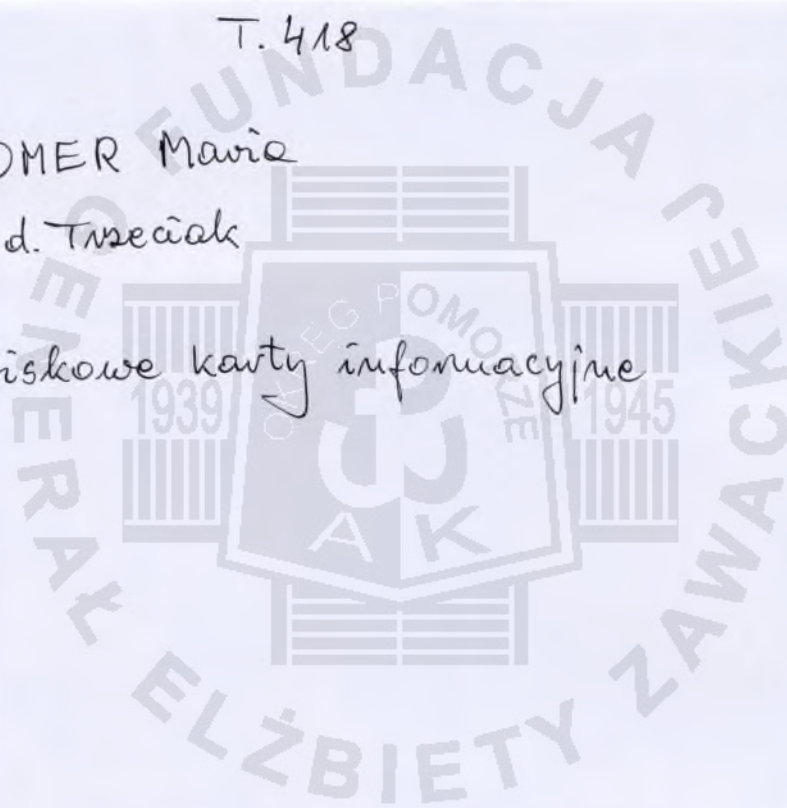
T. 418

więźniarka
po 1945r.

ROMER Maria

z d. Trześciak

✓ Nazwiskowe karty informacyjne

NOWK

Romerowa Maria

Arrestowana 1951r, przesłana na 7 lat więzienia
za działalność w tym Związku (nie miał wy-
konano wyrok śmierci)

prezydenta w więzieniu katechety
nowem ZZZ

ZZ '99

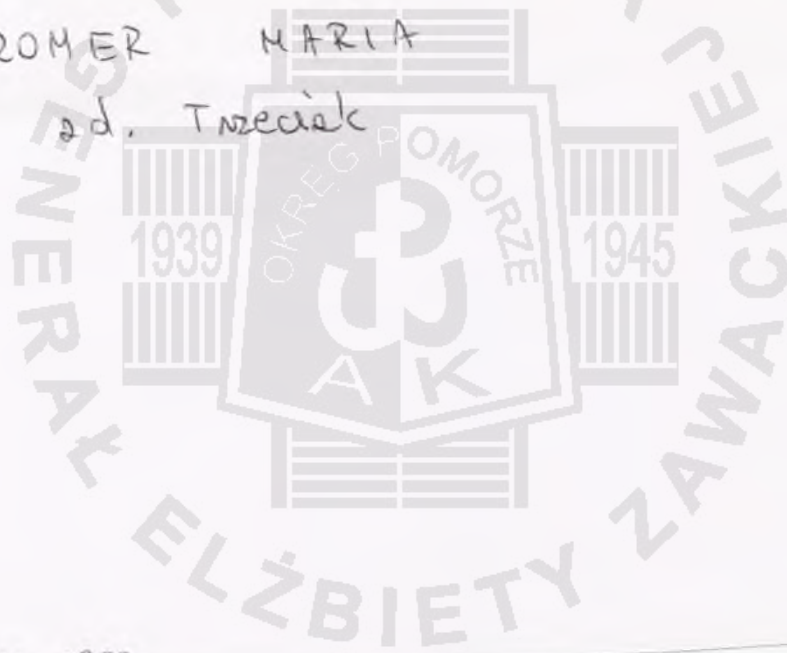
i

T. 4/6/WSK

nowk

ROMER MARIA

ad. Trzećiak

D. 16. 12. 2000.

T. 418/IVSK

AK

Sosnowiec

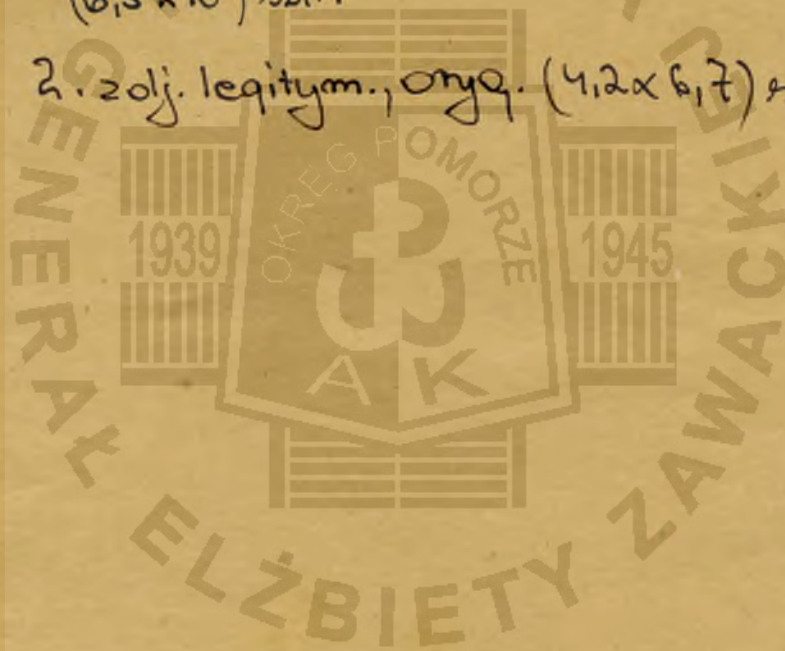
ROMER Maria

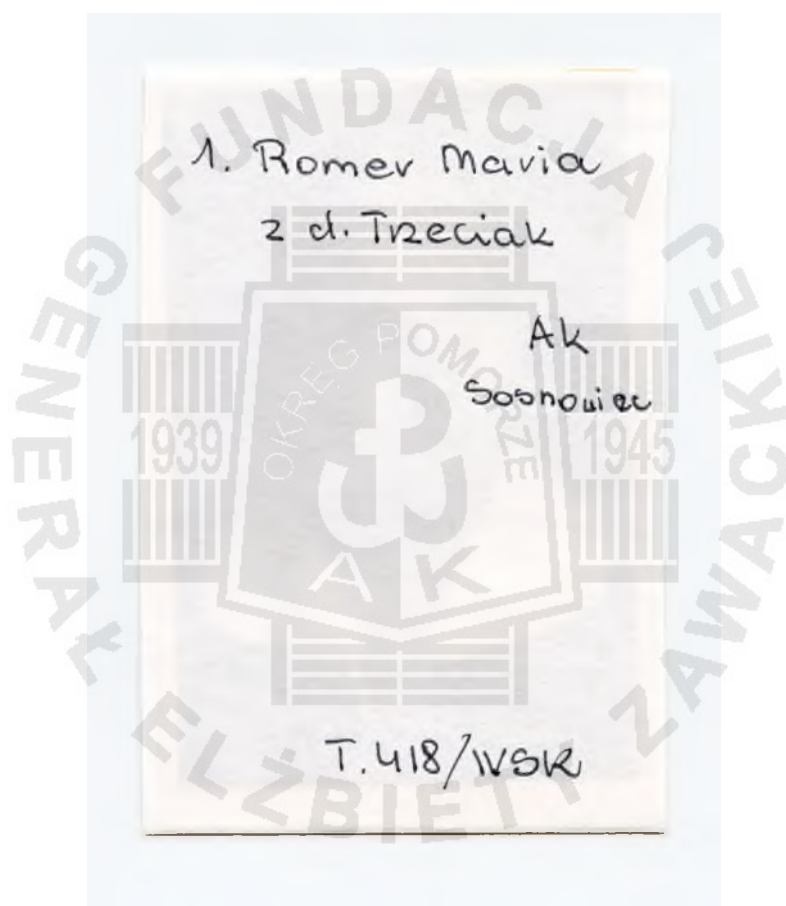
z d. Trzeciak

VI. Fotografie

1. zolj. z przed aresztowaniem, 1951, onq.
(6,5 x 10) szt. 1

2. zolj. legitym., onq. (4,2 x 6,7) szt. 1

Clara Romerowa

z Trzevach

Clara Trigniera
Romera

Zdjęcie z przed
adresowaniem
z 1951r

T. 418

2. Romek Maria
z d. Trzebia

